

## BOEKBESPREKING

De A. Dubois, De Muren spreken, 2e druk, Uitg. J. N. Voorhoeve, Den Haag, 1946.

De Dubois geeft in dit boek enkele, meerendeels korte stukjes van de hand van personen, die, hetzij in Nederland, hetzij in Indië, hebben geleden onder de ellende van gevangenschap, concentratiekamp, en wat dies meer zij. Meestal zijn het samenvattingen van vraaggesprekken, die met de personen in kwestie zijn gehouden. De levendigheid van het gehele boek wint daardoor. Prof. Gerbrandy geeft een woord ter inleiding. Onderscheiden auteurs van tekeningen zorgden voor illustratie. Onder degenen, die direct of indirect aan de totstandkoming van dezen bundel hebben meegewerkt, vinden we ook mannen van bekenden naam. Teveel om te noemen. Het werk is levendig en gevarieerd. Ook wat over de behandeling van de gevangenen door de Japannezen gezegd wordt is instructief.

Een boek als dit kan men niet in één ruk uitlezen; dat moet ook niet. Juist als men de enkele stukken op zich laat inwerken, één voor één, kan men er zijn winst mee doen.

We kunnen het werk een eervolle plaats geven onder de oorlogsliteratuur.

K. S.

Archiefstukken betreffende de Afscheiding van 1834, 4e deel, bewerkt door dr F. L. Bos. Kampen, Uitg. Mij J. H. Kok, N. V., 1946.

In het gedenkjaar der Afscheiding is de mogelijkheid geschapen om te komen tot de uitgave van de Archiefstukken, betrekking hebbende op de Afscheiding. Van deze uitgave is thans het vierde, laatste, deel verschenen.

Helaas heeft het comité, dat destijds het werk begon, voor een groot gedeelte later in het openbaar de Afscheiding verloor, door wat in haar kring openlijk geleerd werd, op bepaalde gedeelten, die heusch niet den buitenkant raken, te weren uit de kerk. Er staat tegenover, dat de bewerker van dit vierde deel, dr F. L. Bos, nog zijn plaats in dezen kring met eere kan innemen.

Dit vierde deel loopt over het tijdperk October 1836 tot 1869. Wetenschappelijke studie over de Scheiding zal voortaan deze uitgave niet kunnen missen. Ook wie zonder wetenschappelijke bedoeling zich van de geschiedenis een beeld vormen wil, kan hier genieten. De collectie van stukken is werkelijk boeiend; ook omdat er zeer veel tot nu toe onbekende zijn. Heel wat werk moet door dr Bos verzet zijn, om met dit resultaat voor den dag te kunnen komen. We feliciteren dr Bos met zijn arbeid.

Onder het lezen komt vaak een gevoel van weemoed boven. Als we zien, hoe de regering van Hannover de nederlandsche in den arm neemt, bl. 404, om „Kock“ (De Cock) te verhinderen, in Bentheim te werken, dan bedroeft het temeer, te zien, hoe weinig

thans in die omgeving nog de quintessence van De Cock's werk begrepen wordt: de vrijmaking kwam er nog niet. Als we De Cock hooren weigeren te bukken voor staatsbemoeiingen inzake zijn ambtelijken dienst, en de regering voorzichtig zien retireeren, wanneer hij volhoudt, beseffen we, welk een waarde het heeft, als een man, die zijns ondanks geschiedenis maakt, voor intimidatie niet op zij gaat. Inzake Ledeboer, Buddingh, en vele anderen — wat is het een breed register van namen achterin het boek! — komen ook allerlei bijzonderheden voor den dag, die ieder weten moet. Inzake de officiële erkenning van de Afscheiden van regeringswege, omtrent welke erkenning er nog steeds duistere vragen rijzen, vernemen we veel bijzonderheden. Ook over den naam Christelijke Gereformeerde Kerk.

Een mooi stuk werk, dat, ondanks de goddelooze dingen die sinds het feit der herdenking van de Afscheiding onder het drijven van kerkelijke hiërarchieën geschied zijn, als vrucht van die herdenking ons welkom blijft.

K. S.

## KERKNIEUWS

GEREF. KERKEN  
(Onderhoudende Art. 31 K.O.).

Aangenomen naar:

Harlingen, J. Hettinga te Hasselt.  
Teebeek, J. Zwart te Eestrum.

Bedankt voor:

Kommerzijl en Niezijl, J. Zwart te Eestrum.  
Ijmuiden, O. W. Bouwman te Breukelen.  
Zalk en Veecaten, J. Hettinga te Hasselt.

— ADRESSEN. Het adres van Dr L. E. Oosterboff, vroeger te Overschie, is thans kleiweg 763, Rotterdam-N.

— AALSMEER. Ook in Aalsmeer is de vrijmaking een feit geworden. Door dr. A. J. van Gent werd reeds op 3 December 1945 een bezwaarschrift ingediend bij den kerkeraad van de „Geref. Kerk“ te Aalsmeer. Zonder gevolg.

Na vele besprekingen werd een aantal broeders en zusters verzameld. Besprekingen met Dr H. Vogel van Nieuwer-Amstel volgden. Vervolgens een openbare vergadering (spreker Dr Vogel) op Donderdag 26 Sept. j.l., op welke vergadering de akte van vrijmaking geteekend werd. Te Aalsmeer bevonden zich reeds een tweetal vrijgemaakte gezinnen. Deze hadden voorheen in Haarlemmermeer gewoond (kerkelijk Haarlemmermeer-Oost). Na verhuizing naar Aalsmeer zijn die gezinnen kerkelijk blijven inwoners bij de Geref. Kerk (onderh. art. 31) van Haarlemmermeer-Oost.

Voorloopig zal men kerkelijk inwoners bij Nieuwer-Amstel. Des avonds zullen door den kerkeraad van Nieuwer-Amstel kerkdiensten te Aalsmeer gehouden worden. Adres is: dr. A. J. v. Gent, Hortensialaan 36, Aalsmeer.

— DEFORMATIE. Tilburgs kerkeraad heeft 't vorig jaar, in samenwerking met dien uit Den Bosch, Dr H. Veltman geschorst op gronden van valsche, onschriftuurlijke leer en scheurmakery. Wat den schorsingsgrond „valsche en onschriftuurlijke leer“ betreft, daarvan zijn we zoo langzamerhand wel op de hoogte. Het is „het zich niet conformeren aan de leerbeslissingen der Synode 1942“. Voor Tilburg kwam daar nog

bij, dat men meende in de leeringen van Dominé remonstrantsche tendenzen te ontdekken.

De tweede schorsingsgrond ontstond doordat bedoelde predikant niet wilde erkennen, dat broeders ambtsdragers eener vrijgemaakte gemeente als scheurmakers zijn te brandmerken. Te dezen opzichte wilde Dominé zich dus ook niet conformeren aan hetgeen daaromtrent door de Synode was geëischt.

Tot zoover liep alles „normaal“!

Het gezag der Synode was gered. Of er in dit geval ook weer geen bovenschiftuurlijke dingen van dezen D. d. W. werden geëischt, daarvan heeft zeker geen der schorsende broeders zich rekenschap gegeven, want dan was 't niet gebeurd. Mede naar aanleiding dezer schorsing werden door mij bezwaren ingediend bij den kerkeraad te Tilburg, teneinde alle broeders nog eens te wijzen op deze onverantwoordelijke en zondige daad. Maar deze kerkeraad is blijkaar in 'n geheel Synodaal. Behalve één broeder onderling, die ernstig bezwaard is over den loop der dingen in de Gereformeerde Kerken.

De kerkeraad in 'n vroegere en huidige samenstelling was en is met dit feit volkomen op de hoogte; desniettemin staande mocht deze broeder, na een kerkdienst, als d.d. onderling instemming betuigen met Woord en Sacrament van den Doop en gebed voor de dwalende, vrijgemaakte broeders.

In verband hiermede is de kerkeraad er op gewezen, hoe inconsequent en onchristelijk het toch eigenlijk wel is, eenzijdig een Dienaar des Goddelijken Woords te schorsen uit zijn ambt en anderzijds een ouderling te handhaven, die dezelfde leeringen voorstaat en heeft gepropageerd, als waarop deze Dienaar is ontzet.

Het is waarlijk niet uit lust tot kritiek als wij dit schrijven. De zuiverheid, oprechtheid en heiligheid in Christus' Kerk dwingt ons tot kritische beschouwing dezer dingen. Temeer daar de kerkeraad, na broederlijke vermaning in geen enkel opzicht officieel heeft erkend, dat hij schuldig staat tegenover God en Zijn gemeente.

Zelfs werd tijdens een laatste samenspreking, voorafgaande aan mijn vrijmaking, door een der bezoekende predikanten nog gezegd, dat de kerkeraad het ingediende bezwaarschrift gevoeglijk voor kennisgeving aan kon nemen, daar de naam van bedoelden ouderling niet was vermeld.

Nota bene kwam dezelfde evang. predikant eenige weken tevoren, op eigen verzoek, urenlang over dit „lastige“ geval discussiëren; vond het niet leuk, dat de broeder-ouderling nu voor een fait-accompli werd gesteld.

Ik kon dan ook den indruk niet van me afzetten, dat bovengenoemde samenspreking meer op een „slacherpartij“ (vergeef me dit leelijke woord) geleek, dan op een ernstig streven de Kerk des Heeren zuiver te houden.

Denzelfden avond werd mij verzocht of we, met alle bezwaren, die er bestonden, toch weer geen avondmaal met de broeders en zusters konden vieren.

Dominé was geschorst; mocht niet meer tot de tafel des Heeren toetreden. De broeder ouderling en ondergeteekende, die toch op allerlei wijzen den kerkeraad heeft willen overtuigen van de onjuistheid en zondigheid zijner handelingen, mochten mede aanzitten aan den disch des Verbonds.

Vermoedelijk in dezelfde extra-kerkeraadsvergadering, waar voorengenoemde bezwaren werden besproken of voor kennisgeving aangenomen, besloot men, toen het moest komen tot candidaatstelling van ambtsdragers, de zitting van den ernstig bezwaarden broeder-ouderling met één jaar te verlengen.

Dit stukje kerkhistorie noem ik deformatie in optima forma.

Elk Christen, die het nog ernstig neemt met de Kerk van onzen Heere Jezus Christus moet hier het eenige juiste antwoord op geven: vrijmaking van de zondige besluiten der Synode. Want, consequent genomen, als er eenige reden bestaat om de schorsing van de in dit schrijven bedoelden Dominé te handhaven, dan is daarmee heel de Tilburgsche kerkeraad schorsenswaardig verklaard.

T.

F. Kl. D.

Voor zakelijke doeleinden gevraagd:

f 3000.—

IN GEBLOKKEERD GELD, door overschrijving op Bank of Girorekening en indien mogelijk nog:

f 1000.— VRIJ GELD.

Het gehele bedrag wordt in termijnen met vrij geld terugbetaald. Brieven met condities onder No. 160, Bureau „De Reformatie“ te Goes.

BUREAU „ELFRI“, Ederveen (Geld.) maakt een GELEGENHEIDSGEDICHT voor U à drie cent per regel.

LAAT NU UW JAARGANG „DE REFORMATIE“

INBINDEN.

f 3.— per jaargang.

BOEKBINDERIJ VAN KUIJK, Zalmstraat 1 — Scheveningen.

## De R.B.-Serie

geeft veel voor zeer weinig geld. Boeken in de R.B.-SERIE kosten slechts f 2.50 per deel. U krijgt 4 boeken per jaar. Deze boeken kosten buiten de serie bijna het dubbele! Is U al abonnee?

Geeft U nog op voor den loopenden jaargang bij Uw boekhandelaar of bij de Uitgevers:

Oosterbaan & Le Cointre N.V., Goes, Giro 36000.

## HET RIJKE WOORD

Dr M. B. VAN 'T VEER  
In leven Predikant te Amsterdam.

Met een inleidend woord van  
Prof. C. VEENHOF

Een bundel schriftstudies volgens het Kerkelijke jaar. 45 in totaal, gedrukt op goed papier in stempelband, met linnen rug en stofomslag, geteekend door K. Hoekendijk. De oplage is beperkt. Men bestelle dus spoedig!

PRIJS f 4.25

Verkrijgbaar bij den boekhandel of rechtstreeks bij:

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V. GOES  
GIRO 36000

### BINNENKORT VERSCHIJNEN:

Een eeuw van Strijd over Verbond en Doop, door Dr E. Smilde . . . . . f 6.50 geb.  
Een diepgaande dogmatische studie.

Over de bevoegdheid tot schorsing en afzetting van ouderlingen en diakenen, door Dr W. A. van Nes f 1.25  
Een historisch-kerkrechtelijke studie.

### UIT VOORRAAD TE LEVEREN:

H. Berkhof, Geschiedenis der Kerk . . . . . f 5.90 geb.  
Dr M. B. van 't Veer, Het Rijke Woord . . . . . „4.25 „

Franco Huis.

Vrij Zicht.

Boekhandel J. WRISTERS, Minrebroederstraat 13, UTRECHT.

## Wie komt naar N.-Bussum om te helpen

als HULP IN DE HUISHOUDING tegen een vergoeding van f 50.— per maand?

In een gezin met vier kinderen (2—10 jaar), waarvan de Moeder eenige uren per dag rust behoeft en de Vader afwezig is. Laat een ieder zich ernstig afvragen of zij dezen oproep om hulp onbeantwoord kan laten, daar hier geholpen MOET worden!

Namens den Rand der Geref. Kerk van Bussum:  
H. FORKENS, Bayndaelplein 15, Naarden.  
G. VAN BUUREN, Badhuislaan 59, Bussum, Tel. 6760.

### ANTIEKE

Klokken, Meubelen, Tegels, Tin- en Koperwerk, enz., enz. koopt en verkoopt:

Kunsthandel „OUD HOLLAND“ Rotterdam, Cl. de Vrieselaan 80, Telefoon 36466.

### Behandelen

MOUWES & LAMME  
Belastingconsulenten

Scheldestraat 115, Amsterdam, ook Uw administratie en belastingen?

## De Schriftuurlijke beginselen van het Kerkrecht

door J. VAN DALEN te Apeldoorn, met een inleidend woord van Prof. P. DEDDENS.  
PRIJS f 0.75.

Een duidelijk, bondig, goed gedocumenteerde brochure over het Gereformeerde Kerkrecht. Een uitstekende leidraad voor onze organisaties.

Deze studie mag in geen Gereformeerde gezin, geen Jeugdvereniging of Mannen- en Vrouwenorganisatie ontbreken.

Verkrijgbaar bij den boekhandel en bij de uitgevers

OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., GOES, Giro 36000.

Medewer  
Prof. Dr.  
Ds H. K.  
v. Til, P.

All  
aan:  
Adm.

INHOUD  
Herder en  
nieuwe za  
Ridderbos  
derbos m  
Het mes  
inzake sa  
eens: ons  
school. L  
wijshege  
— Gromm  
Kerknieu

De o

Het is  
om de be  
Woord en  
woorden  
en onze k

Vooraf  
De strijd  
(maar ool  
alleen een  
gedegrade  
van heel

Wij vo  
Maar ond  
door over  
toch ook  
ben hier  
een bloed  
vechten n  
het zuiver  
lijkheid v  
om den v  
sterven; o  
belijden b  
daaruit o

Het is  
houden w  
onze tegen  
werd al in  
wering uit  
„Niet de  
de Kerken  
poogd en t  
te brengen  
mer in  
recht m  
(spatieerl

Deze kra  
haald. Het  
nieuwe en  
voren heb  
dam moes  
heid Gods.  
hoord uit  
Zwolle, wa  
zich als vo  
zeer sterk  
de verschil  
afkeuring  
in de leden  
Vooral is  
meet af is  
synodale le